

Justis- og beredskapsdepartementet

Oslo, 14.09.2015

Høringssvar ny organisering av kriminalomsorgen

Innledning

Vernetjenesten takker for muligheten til å komme med et høringssvar i forbindelse med forslaget til ny organisering av kriminalomsorgen. En endring og omorganisering som foreslått vil bety mye i flere dimensjoner, ikke minst få stor betydning for arbeidsmiljømessige forhold for de tilsatte både på kort og lang sikt.

Innledningsvis vil vernetjenesten bemerke at man ser det som svært uheldig at man ikke i forkant av et forslag til en omorganisering av kriminalomsorgen har gjennomført en grundig evaluering av den eksisterende organiseringen av etaten. En organisasjon som ikke er spesielt gammel, og som er en modell som etter manges mening har ført kriminalomsorgens utvikling frem på en god måte. Vernetjenesten har forståelse for at det er en politisk beslutning som er utgangspunktet for en foreslått endring, men vi kan allikevel ikke se annet enn at for samfunnet som sådan må det viktigste spørsmålet være effektiv forvaltning og god ressursutnyttelse. Og i så måte er det vel ingen som kan bestride at kriminalomsorgen lenge har levert mer enn tilfredsstillende på de krav og målsettinger som er gitt, og også evnet å levere raskt og godt på nye og store utfordringer. Måltall i forhold til belegg, transporttjeneste og fengsel i Nederland er eksempler på leveringsevnen.

Om ny organisering

Til selve modellen for en ny organisasjon har ikke vernetjenesten noen bastant mening om det bør velges en modell med enheter eller områder/senter, det prinsipielt viktige er at det er en god linje- og ledelsesstruktur som både ivaretar arbeidsoppgavene til kriminalomsorgen og de tilsattes arbeidsmiljø.

I tillegg til den interne organiseringen av kriminalomsorgen ser vernetjenesten at forvaltningssamarbeid er et viktig perspektiv både i straffegjennomføringen og for den daglige arbeidshverdagen til de tilsatte. Det er i dag etablert en struktur som er tilpasset de nivåene både vi og våre samarbeidspartnere har, slik at kontaktpunkter på tilsvarende beslutningsnivå er ivare tatt. En tilpasning tilsvarende dette må også ivaretas inn i en ny organisering av kriminalomsorgen.

Vernetjenesten er godt kjent med kriminalomsorgens egen tilråding om modell til justisdepartementet etter den interne utredningen. Vi vil også benytte anledningen til å be justisdepartementet om ikke å forkaste område-/sentermodellen fordi det, som det står, «etter departementets syn oppfattes som en videreføring av nåværende trenivå-modell, men med en annen regioninndeling og færre regioner». Det er vernetjenestens håp at justisdepartementet ikke vil la seg styre av synsing i beslutningen, men velger å gå for den modellen som faktisk vil gi best styring og måloppnåelse.

Sentralt hovedverneombud i kriminalomsorgen

Hvis det er slik at det endelige valget blir en enhetsmodell med 10-12 enheter ønsker vernetjenesten at organisering av friomsorgen vurderes grundig før en eventuelt organiserer enheter som driver med straffegjennomføring i samfunn og i fengsel i en og samme enhet. Både friomsorgen, fengsler og overgangsboliger gjennomfører straff, men det er en vesentlig forskjell både i metodikk og kultur i enheter som gjennomfører straff i samfunn og i institusjon. Det er viktig at dette tas hensyn til, både for fagområdene og for den eksisterende kulturen innenfor disse straffegjennomføringsformene. Vi vil også lede oppmerksomheten mot organisatoriske grep foretatt i Sverige, der straffegjennomføring i samfunn ble organisert sammen med fengsler, og det faktum at svensk kriminalvård etter noe tid har «reversert» dette prosjektet for å sikre en mer selvstendig plattform for straffegjennomføring i samfunn. Samarbeid om straffegjennomføring i hele kriminalomsorgen må fortsatt være i utvikling, men kanskje mer gjennom samarbeid enn sammenslåing.

For arbeidsmiljøene i kriminalomsorgen er det etter vernetjenestens mening viktig at det blir tatt en beslutning om organisasjonsmodell så raskt som mulig, og at riktig informasjon om beslutning og videre prosesser gis til alle tilsatte så raskt som mulig. Samtidig er det viktig at tidspunkt for oppstart av en ny organisering blir satt slik at kriminalomsorgen (og dermed justisdepartementet) kan opptre som en forsvarlig arbeidsgiver og ivareta de prosessene som er påkrevet. Det må være en forutsetning at kriminalomsorgen får den nødvendige tid til de prosessene som skal iverksettes ved en så omfattende omorganisering, og som berører så mange tilsatte. I den tidsrammen som gis må det tas hensyn til de arbeidsmiljømessige, juridiske og menneskelige prosessene som må ivaretas både i forhold til individer og i forhold til organisasjonen. Vernetjenesten mener ikke at et tidsperspektiv skal handle om muligheter for å trenere eller kjøre omkamper, nei bare rimelig tid til å gjennomføre de nødvendige prosessene.

Det er forståelig at perspektivene i en slik sak er ulike. Vernetjenesten vil minne både kriminalomsorgsavdelingen i justisdepartementet og politisk ledelse om de menneskelige og arbeidsmiljømessige konsekvensen denne omorganiseringen vil få. Her vil det være situasjoner der tilsatte kan stå uten jobb, måtte flytte til nytt arbeidssted, få nye oppgaver og kollegaer, det vil være toppledere som ikke lenger er leder på samme nivå (ja, som kanskje ikke har en lederjobb i ny organisasjon) – dette vil være en krevende situasjon for alle med leder- og personalfunksjoner i kriminalomsorgen. God håndtering av mennesker krever noe tid, men det er også det som vil være en «lakmus-test» på omorganiseringsprosessens ettermåle.

Det er forståelig at justisdepartementet i det vesentlige har fokus på straffegjennomføring og utholdelse av varetekt i sitt arbeid med en ny organisering av kriminalomsorgen. Samtidig er det viktig at også justisdepartementet og politisk ledelse husker på at det i tillegg til det faglige også er en fag- og arbeidsmiljøkultur som skal gjennom en stor endringsprosess. Vernetjenesten er spent på om justisdepartementet vil vise seg som en pålitelig og troverdig arbeidsgiver som ivaretar arbeidslivets spilleregler, eller er mer opptatt av «å kjøre igjennom» politiske synspunkter uten å ta hensyn til de tidsfaktorene spillereglene fordrer.

Sentralt hovedverneombud i kriminalomsorgen

Om endringer i straffegjennomføringsloven

Pkt 6.2, organisering av kriminalomsorgen – straffegjennomføringsloven § 5.

En sterk og tydelig etatsledelse er en av de uttalte målsetningene med en ny organisering av kriminalomsorgen. Ett virkemiddel for å oppnå dette vil etter vernetjenestens mening være å gi kriminalomsorgsdirektoratet den nødvendige tyngden ved å tillegge kriminalomsorgsdirektoratet myndigheten til å organisere lokalt nivå slik man ser det mest hensiktsmessig for å oppnå en effektiv ressursutnyttelse og gode fagmiljøer i forhold til de mål politisk ledelse til en hver tid måtte sette for straffegjennomføring i kongeriket Norge.

Pkt 7.2.4, §§ 37 og 38

Bestemmelsene om utelukkelse, og andre tvangs- og reaksjonsmessige tiltak overfor domfelte og innsatte, er bestemmelser knyttet til situasjoner der reaksjonen kan true individets rettssikkerhet på den ene siden, samt at det for tilsatte er etisk vanskelige situasjoner som skal håndteres og beslutninger som skal tas. Å ha overordnede kontrollrutiner/tilsyn med slike tiltak er svært viktig som en kvalitetskontroll både med hensyn til rettsikkerheten til den vedtaket omfatter, og for tryggheten til de tilsatte som er involvert. Vernetjenesten ber derfor om at en sikrer at KDI får ansvar for en kvalitetssikring av inngripende tiltak som ikke er dårligere enn den som ivaretas av regionene i dagens organisasjon.

På vegne av vernetjenesten

Mette Salicath

Sentralt hovedverneombud